

V I Lenin

Den nya ekonomiska politiken och de politiska upplysningsavdelningarnas uppgifter

Rapport den 17 oktober 1921 på de politiska upplysningsavdelningarnas 2:a allryska kongress

Kamrater! Jag ämnar ägna denna rapport eller, rättare sagt, detta samtal åt den nya ekonomiska politiken och de politiska upplysningsavdelningarnas uppgifter, såsom jag uppfattar dem, i samband med denna politik. Det tycks mig att det skulle vara ytterst felaktigt att begränsa rapporter i frågor, som inte ingår i den ena eller andra kongressens område, till enbart information om vad som överhuvud taget görs i partiet eller i sovjetrepubliken.

Sovjetmaktens tvärvändning och RKP

Jag förnekar inte alls nyttan av sådan information och förnekar inte nyttan av konferenser i allehanda frågor, men jag finner dock att den största bristen i flertalet av våra kongressers arbete är att det saknas ett direkt, omedelbart samband med de praktiska uppgifter de står inför. Och det är om dessa brister jag skulle vilja tala i samband med den nya ekonomiska politiken och med anledning av den nya ekonomiska politiken.

Jag skall tala om den nya ekonomiska politiken i korta och allmänna drag. Det överväldigande flertalet av er, kamrater, är kommunister och även om några av er är mycket unga har ni utträtt ett stort arbete i vår allmänna politik under de första åren av vår revolution. Eftersom ni har utfört en stor del av detta arbete kan ni inte undgå att se vilken tvärvändning vår sovjetmakt och vårt kommunistiska parti har gjort genom att övergå till den ekonomiska politik som kallas ”den nya”, ny i förhållande till vår föregående ekonomiska politik.

Men egentligen finns i denna politik mer gammalt än som fanns i vår föregående ekonomiska politik.

Varför det? Jo, därför att vår föregående ekonomiska politik, även om vi inte kan säga räknade med (i den situationen räknade vi överhuvud taget inte mycket), dock i viss mån förutsatte – man kan säga utan beräkningar förutsatte – att den gamla ryska ekonomin direkt skulle övergå till statlig produktion och fördelning enligt kommunistiska principer.

Om vi minns vår egen föregående ekonomiska litteratur, om vi drar oss till minnes vad kommunisterna skrev innan de tog makten i sin hand i Ryssland och strax efter maktövertagandet, exempelvis i början av 1918, då den första politiska anstormningen mot det gamla Ryssland hade slutat med en väldig framgång, då sovjetrepubliken hade skapats, då Ryssland om än i vanställt skick hade trätt ut ur det imperialistiska kriget och gjort det mindre vanställt än om det hade fortsatt att såsom det tillrättades av imperialisterna, mensjevikerna och socialistrevolutionärerna ”försvara fosterlandet”, så finner vi att vi under den första perioden, då vi just hade avslutat den första etappen i sovjetmaktens uppbyggande och just hade utträtt ur det imperialistiska kriget, talade betydligt försiktigare och eftertänksamare om våra uppgifter i det ekonomiska uppbyggnadsarbetet än vi gjorde under andra halvåret 1918 och under hela 1919 och hela 1920.

Allryska centrala exekutivkommittén om böndernas roll 1918

Även om inte alla av er vid den tiden arbetade aktivt i partiet och i sovjeterna, har ni i varje fall kunnat studera och naturligtvis också studerat sådana beslut som det beslut Allryska centrala exekutivkommittén fattade i slutet av april 1918. Detta beslut påpekade nödvändigheten av att ta hänsyn till bondeekonomin och baserade sig på en rapport, som beaktade

statskapitalismens roll i socialismens uppbyggande i ett bondeland, en rapport som underströk betydelsen av personligt, individuellt, enskilt ansvar, underströk denna faktors betydelse i arbetet på att styra landet till skillnad från det politiska statsmaktsbyggandets uppgifter och de militära uppgifterna.

Vårt misstag

I början av 1918 räknade vi med en viss period, då fredligt uppbyggnadsarbete skulle vara möjligt. Efter Brestfredens ingående tycktes det att faran hade flyttats undan och att det var möjligt att ta itu med fredligt uppbyggnadsarbete. Men vi tog miste, ty 1918 nåddes vi av det verkliga militära hotet i form av det tjeckoslovakiska upproret och början av inbördeskriget, som drog ut på tiden fram till 1920. Delvis på grund av de militära uppgifter, som överhopade oss, och delvis på grund av det till synes förtvivlade läge, som republiken då befann sig i när det imperialistiska kriget tog slut – på grund av dessa omständigheter och en rad andra gjorde vi det misstaget att vi beslöt att genomföra en omedelbar övergång till kommunistisk produktion och fördelning. Vi antog att bönderna enligt överskottsrekvisitionen skulle ge oss den mängd spannmål vi behövde och att vi skulle fördela den på verkstäder och fabriker – och resultatet skulle bli att vi fick kommunistisk produktion och fördelning.

Jag kan inte säga att vi gjorde upp en sådan plan så bestämt och tydligt, men ungefär i den andan handlade vi. Det är tyvärr ett faktum. Jag säger ”tyvärr”, eftersom en inte alltför lång tids erfarenheter ledde oss fram till övertygelsen att denna konstruktion var felaktig och stred mot vad vi tidigare hade skrivit om övergången från kapitalism till socialism i tron att det skulle vara omöjligt att ens närma sig kommunismens lägsta stadium utan en period av socialistisk registrering och kontroll. Ända sedan 1917, då uppgiften att ta makten blev aktuell och av bolsjevikerna klargjordes för hela folket, har vår teoretiska litteratur bestämt understrukit nödvändigheten av en långvarig och komplicerad övergång från det kapitalistiska samhället (desto långvarigare, ju mindre utvecklat det är), en övergång via socialistisk registrering och kontroll till åtminstone en av tillfartsvägarna till ett kommunistiskt samhälle.

En strategisk reträtt

Vid den tiden, då vi i inbördeskrigets hetta måste ta de nödvändiga stegen i uppbyggnadsarbetet, tycktes vi glömma bort detta. Och vår nya ekonomiska politik innebär egentligen att vi just i detta avseende har lidit ett svårt nederlag och börjat företa en strategisk reträtt: ”Låt oss, innan vi är definitivt krossade, slå till reträtt och bygga upp allt på nytt, men stadigare!” Några tvivel om att vi har lidit ett mycket svårt ekonomiskt nederlag på den ekonomiska fronten kan inte råda bland kommunisterna, om de medvetet tar upp frågan om den nya ekonomiska politiken. Och här är det naturligtvis ofrånkomligt att somliga människor känner ett mycket starkt missnöjd, nästan panik, att dessa människor med anledning av reträtten börjar hänge sig åt panikstämningar. Det är ofrånkomligt. När Röda armén var på reträtt utgjorde flykten undan fienden början till segern, och varje gång på varje front upplevde vissa människor en sådan panikperiod. Men varje gång – på koltjakfronten, på denikinfronten, på Judenitjs front, på den polska fronten, på den wrangeliska – varje gång visade det sig att sedan vi en eller ibland fler gånger hade blivit rejält slagna, så stämde på oss talesättet att ”en som blivit slagen är värd lika mycket som två som inte blivit det”. Efter att en gång ha blivit slagna började vi långsamt, systematiskt och försiktigt rycka fram.

Uppgifterna på den ekonomiska fronten är naturligtvis mångdubbelt svårare än uppgifterna på den militära, men det finns en allmän likhet mellan dessa elementära strategiska linjer. På den ekonomiska fronten, i och med försöket att gå över till kommunism, led vi våren 1921 ett allvarligare nederlag än något av de nederlag vi tillfogades av Koltjak, Denikin eller Pilsudski, ett mycket allvarligare, mycket väsentligare och mycket farligare nederlag. Det

kom till uttryck i att vår ekonomiska politik i toppen lösrycktes från basen och inte skapade det uppsving för produktivkrafterna, som i vårt partis program ansågs som grundläggande och brådskande uppgift.

Överskottsrekvisitionen på landsbygden, detta direkt kommunistiska sätt att ta itu med uppbyggnadsarbetet i städerna, hindrade ett uppsving för produktivkrafterna och var huvudorsaken till den djupgående ekonomiska och politiska kris, som vi konfronterades med våren 1921. Det var därför vi måste ta ett steg som med tanke på vår linje och vår politik inte kan betecknas som något annat än ett mycket svårt nederlag och en reträtt. Därtill kan det inte sägas att denna reträtt liknar Röda arméns reträtt i god ordning till i förväg iordninggjorda ställningar. Ställningar hade visserligen gjorts i ordning i förväg. Det kan man verifiera genom att jämföra de beslut vårt parti fattat våren 1921 med det av mig nämnda beslutet i april 1918. Ställningar hade gjorts i ordning i förväg, men reträtten till dessa ställningar skedde (och sker på många håll i landsorten även nu) i mycket ansenlig och rentav extrem oordning.

Den nya ekonomiska politikens mening

Det är just här som de politiska upplysningsavdelningarnas uppgift att bekämpa detta kommer i förgrunden. Den viktigaste frågan ur den nya ekonomiska politikens synvinkel består i att snarast förmå att utnyttja det läge som uppkommit.

Den nya ekonomiska politiken innebär att rekvisitionen ersätts med en skatt, den innebär en övergång till att i betydande utsträckning återställa kapitalismen. I vilken utsträckning vet vi inte. Koncessioner åt utländska kapitalister (visserligen har än så länge ytterst få sådana tecknats, särskilt jämfört med de erbjudanden vi gjort), utarrendering till privatkapitalister – detta innebär just att direkt återställa kapitalismen och bottenar. i den nya ekonomiska politiken. Ty avskaffandet av rekvisitionen innebär för bönderna fri handel med jordbruksöverskott, som inte har tagits in som skatt, och skatten tar bara en liten del av produkterna. Bönderna utgör en väldig del av hela befolkningen och hela ekonomin, och därför kan kapitalismen inte annat än tillväxa i denna fria handels jordmån.

Detta är rent ekonomiskt ABC, som den ekonomiska vetenskapen ger elementär undervisning i och som i vårt land dessutom undervisas av varje spannmålsspekulant, en varelse som utmärkt väl bekantar oss med ekonomin, oavsett all ekonomisk och politisk vetenskap. Och den grundläggande frågan ur strategisk synvinkel är: vem kommer snabbast att dra nytta av denna situation? Hela frågan är vem bönderna skall följa – proletariatet, som vill bygga ett socialistiskt samhälle, eller kapitalisten, som säger: ”Låt oss vända tillbaka, det är säkrast, den där socialismen är bara något de har hittat på.”

Vem kommer att segra – kapitalisten eller sovjetmakten?

Vad hela det nuvarande kriget går ut på är: vem kommer att segra, vem kommer snabbast att dra nytta av situationen – kapitalisten, som vi ju släpper in genom dörren eller rentav genom flera dörrar (och genom många dörrar som vi själva inte känner till och som öppnar sig utan oss och trots oss) eller den proletära statsmakten? Vad kan denna stödja sig på ekonomiskt? Å ena sidan på förbättringen av befolkningens situation. I detta avseende måste vi komma ihåg bönderna. Det är helt obestridligt och står klart för alla, att trots en så stor olycka som svälten och bortsett från denna olycka, så har en förbättring av befolkningens situation inträtt just på grund av förändringen i vår ekonomiska politik.

Om å andra sidan kapitalismen kommer att vinna på det, så kommer även industriproduktionen och tillsammans med den proletariatet att växa. Kapitalisterna kommer att tjäna på vår politik och kommer att skapa ett industriproletariat, som i vårt land på grund

av kriget och den förtvivlade utarmningen och förödelsen är deklasserat, dvs har stötts ut från sina klassbanor och upphört att existera som proletariat. Proletariatet är den klass som är sysselsatt med att producera materiella värden på företag i den kapitalistiska storindustrin. Eftersom den kapitalistiska storindustrin är förstörd, eftersom fabriker och verkstäder står stilla, har proletariatet försvunnit. Det har ibland formellt räknats, men har inte varit förenat med några ekonomiska rötter.

Om kapitalismen återställs, så återställs alltså proletariatets klass, som är sysselsatt med att producera samhällsnyttiga materiella värden, sysselsatt i stora maskinella fabriker och inte med spekulering, med att tillverka cigarettändare till försäljning eller med annat "arbete", som inte är särskilt nyttigt men som är högst oundvikligt i ett läge, där vår industri är förfallen.

Hela frågan är: vem skall komma först? Hinner kapitalisterna organisera sig först, så kommer de att köra bort kommunisterna, och sedan är det inget mer att diskutera. Vi måste se nyktert på dessa saker: vem kommer att slå vem? Eller visar sig den proletära statsmakten i stånd att med böndernas stöd hålla herrarna kapitalister i ordentliga tyglar, så att kapitalismen styrs in i statliga banor och det skapas en kapitalism, som är underställd staten och tjänar den? Denna fråga måste ställas på ett nyktert sätt. All denna ideologi, alla dessa resonemang om politiska friheter, som man kan hitta så mycket av, särskilt i Ryssland utanför gränserna, Ryssland nr 2, där alla politiska partier har dussintals dagstidningar, där alla dessa friheter lovsjungs på alla sätt och i alla existerande tonarter. Allt detta är pladder, fraser. Dessa fraser måste vi kunna bortse från.

Kampen kommer att bli ännu hårdare

Vi har under fyra år utkämpat många allvarliga strider och lärt oss att det är en sak att utkämpa en allvarlig strid och en helt annan att prata om den, något som är särskilt vanligt bland dem som sitter och tittar på. Vi måste kunna bortse från all denna ideologi, från detta pladder och betrakta sakens kärna. Och sakens kärna är den, att kampen är och kommer att bli ännu desperatare, ännu hårdare än kampen mot Koltjak och Denikin. Det beror på att den kampen, den militära, är något vi är vana vid. I hundratals och tusentals år – hela tiden har det krigats. I konsten att slå ihjäl människor i krig har väldiga framsteg gjorts.

Sant nog fanns i nästan varje godsägares stab socialistrevolutionärer och mensjeviker, som väsnades om folkmacht, om konstituerande församling och om att bolsjevikerna kränkte alla friheter.

Att lösa den militära uppgiften var likväl lättare än att lösa den vi nu står inför, den militära uppgiften kunde lösas med anstormning, anfall, entusiasm, med den rent fysiska styrkan hos de många arbetare och bönder, som såg godsägaren komma mot sig. Nu finns inga uppenbara godsägare. En del wrangelar, koltjakar och denikinar har gått samma väg som Nikolaj Romanov, andra har gömt sig undan på säkra ställen utomlands. Folket ser inte längre någon öppen fiende sådan som godsägaren och kapitalisten tidigare var. Någon klar -bild av att fienden redan finns mitt ibland oss, att det är samma fiende, att revolutionen står vid en avgrund, som alla tidigare revolutioner nått fram till och vikit tillbaka från – någon sådan insikt kan folket inte ha, eftersom det är mycket okunnigt och illiterat. Och det är svårt att säga hur lång tid det tar för alla möjliga extraordinära kommissioner att med extraordinära medel avskaffa denna analfabetism.

Hur skall folket kunna veta att vi i stället för Koltjak, Wrangel och Denikin här mitt ibland oss har en fiende, som tagit kål på alla tidigare revolutioner? Om kapitalisterna får övertaget över oss så innebär ju det en återgång till det gamla, något som bekräftats just av alla tidigare revolutioners erfarenheter. Det är en uppgift för vårt parti att utveckla medvetandet om att den

anarkiska kapitalismen och det anarkiska varuutbytet är fienden mitt ibland oss. Det är nödvändigt att klart förstå denna kampens innebörd och försöka uppnå att de breda arbetar- och bondemassorna klart förstår denna kampens innebörd – ”vem slår vem? vilken sida vinner?”. Proletariatets diktatur är den mest förbittrade, den mest rasande kamp, där proletariatet måste kämpa mot hela världen, eftersom hela världen drog i fält mot oss genom att stödja Koltjak och Denikin.

Nu stöder hela världens bourgeoisie Rysslands bourgeoisie och förblir samtidigt mångdubbelt starkare än vi. Vi råkar inte alls i panik för den sakens skull, eftersom deras militära styrka också var starkare än vår och ändå räckte detta inte för att krossa oss i kriget, trots att det i kriget hade varit mycket lättare att krossa oss, då de var omätligt starkare än vi i fråga om artilleri eller flygplan. Kanske hade det räckt med att en eller annan av de kapitalistiska stater, som bekämpade oss, hade mobiliserat några armékårer i tid och inte dragit sig för att låna ut några miljoner i guld till Koltjak.

Men detta misslyckades, eftersom medvetandet om att deras sak var orättvis och vår rättvis trängde in såväl i de engelska soldatmassor, som kom till Archangelsk, som i de flottistmassor som tvang den franska flottan att lämna Odessa. De krafter som nu bekämpar oss är som förut starkare än våra. Och för att nu segra måste vi anlita vår sista kraftresurs. Den sista kraftresursen är arbetar- och bondemassorna, deras medvetenhet, deras organisationsstyrka.

Antingen organiserad proletär makt – och då kommer de avancerade arbetarna och en liten del avancerade bönder att förstå denna uppgift och förmå organisera en folkrörelse kring sig, varefter vi utgår som segrare.

Eller också misslyckas vi med att göra detta och då kommer fienden, som i tekniskt avseende är starkare, ofrånkomligen att slå oss.

Den sista striden?

Proletariatets diktatur är ett förbittrat krig. Proletariatet har sekrat i ett land men förblir svagare i internationell måttstock. Det måste kring sig ena alla arbetare och bönder i medvetande om att kriget inte är över. Om vi i vår sång sjunger att ”sista striden det är”, så är det tyvärr inte helt sant, tyvärr är det inte den sista och avgörande striden. Antingen förmår ni ena arbetarna och bönderna i denna kamp, eller också når ni ingen framgång.

En kamp sådan som den vi nu ser har aldrig tidigare förekommit i historien, men att bönder fört krig mot godsägarna har hänt mer än en gång i historien ända sedan slaveriets första tid. Sådana krig har förekommit mer än en gång, men ett statsmaktens krig mot det egna landets bourgeoisie och mot alla länders förenade bourgeoisie har aldrig tidigare förekommit.

Kampens utgång kommer nu an på huruvida vi lyckas organisera småbönderna på basis av en utveckling av deras produktivkrafter med den proletära statens stöd åt denna utveckling eller om de kuvas av kapitalisterna. I dussintals revolutioner har det gällt samma sak, men ett sådant krig har världen aldrig förr skådat. Folket har inte kunnat ha några erfarenheter av sådana krig. Vi måste själva skapa dessa erfarenheter och därvid kan vi bara stödja oss på arbetarnas och böndernas medvetenhet. Det är denna uppgifts motto och stora svårighet.

Vi får inte räkna med en direkt övergång till kommunism

Vi får inte räkna med en direkt övergång till kommunism. Vi måste basera oss på bondens personliga medintresse. Vi får höra att ”bondens personliga medintresse innebär att återställa privatägandet”. Men böndernas privata ägande av konsumtionsartiklar och redskap har vi aldrig försökt toppa. Vi har avskaffat privatägandet av jord, men bönder har bedrivit jordbruk utan privatägande av jord, exempelvis på arrenderad jord. Detta system förekommer i många,

många länder. Det finns inget ekonomiskt omöjligt i detta. Det svåra är att göra bonden personligt medintresserad. Det gäller också att göra varje specialist medintresserad, få honom intresserad av att utveckla produktionen.

Har vi förmått att göra detta? Nej, det har vi inte! Vi trodde att produktionen och fördelningen i ett land med ett deklasserat proletariat skulle verkställas på kommunistisk befallning. Detta måste vi ändra på, ty annars kan vi inte få proletariatet att förstå denna övergång. Sådana uppgifter har aldrig tidigare ställts upp i historien. Vi försökte lösa denna uppgift raka vägen, med s a s ett frontalangrepp, men misslyckades. Sådana fel förekommer i varje krig och brukar inte ens räknas som fel. Eftersom frontalangreppet misslyckades övergår vi till en kringgående rörelse och kommer att belägra och undergräva.

Principen om personligt medintresse och ansvar

Vi säger att varje stor gren inom folkhushållet måste byggas upp på personligt medintresse. Diskussionen skall vara kollektiv men ansvaret individuellt. För varje steg vi tar drabbas vi av oförmågan att tillämpa denna princip. Hela den nya ekonomiska politiken kräver, att denna uppdelning görs med absolut skärpa och ovillkorlig exakthet. När folket övergick till de nya ekonomiska förutsättningarna skyndade det sig att diskutera vad det skulle bli av det hela och hur det skulle läggas om. Utan de allmänna diskussionerna kunde vi inte ha börjat med någonting, eftersom folket i decennier och sekler förbjudits att diskutera något, och revolutionen kunde inte utvecklas på annat sätt än via en period av allmänna möten överallt i alla frågor.

Detta skapade förvirring i mångt och mycket. Det var så, det var ofrånkomligt, men det måste sägas att det inte är något farligt i det. Om vi i tid lär oss att från möteshållandet avskilja det som är nödvändigt för själva möteshållandet och det som är nödvändigt för förvaltningen, då och bara då kommer vi att kunna uppnå en hög nivå i sovjetrepubliken. Men det har vi tyvärr ännu inte lärt oss att göra, och flertalet kongresser förlöper på ett långtifrån sakligt sätt.

I överflöd på kongresser överträffar vi alla andra stater i världen. Ingen demokratisk republik har så många kongresser som vi och kan inte heller tillåta det.

Vi måste hålla i minnet att vårt land är ett land som har förlorat mycket och blivit utarmat, och vi måste lära det att hålla möten på ett sådant sätt att man, som jag sade, inte blandar ihop vad som behövs för möteshållandet med det som behövs för förvaltningen. Håll möten, men sköt förvaltningen utan minsta tvekan, förvalta med större fasthet än kapitalisten gjorde före dig. Annars besegrar du honom inte. Du måste komma ihåg att förvaltningen måste bli ännu strängare, ännu fastare än förut.

Efter många månaders möteshållande var disciplinen i Röda armén inte sämre än den var i den gamla armén. Där användes stränga, hårda åtgärder, som gick så långt som till arkebusering, åtgärder som inte ens den gamla regeringen hade sett till. Kälkborgarna skrev och ylade: ”Se där, bolsjevikerna har infört arkebuseringar.” Vi måste säga: ”Ja, det har vi infört, och vi har gjort det helt medvetet.”

Vi måste säga att antingen måste de, som ville krossa oss och som vi ansåg måste krossas, bli krossade – och då kommer vår sovjetrepublik att överleva – eller också, omvänt, överlever kapitalisterna och går republiken under. I ett utarmat land kommer antingen de, som inte kan rycka upp sig, eller hela arbetar- och bonderepubliken gå under. Här finns det inte och kan det inte finnas något val, lika litet som det får förekomma någon sentimentalitet. Sentimentalitet är ett minst lika svårt brott som feighet i krig. Den som nu ger avkall på ordning och disciplin släpper in fiender i våra led.

Det är därför jag säger att den nya ekonomiska politiken även har undervisande betydelse. Ni talar här om hur man måste undervisa. Ni måste gå så långt som till att säga att vi inte har plats för några halvtbildade. När vi har kommunism kommer undervisningen att bli lindrigare. Nu däremot säger jag att undervisningen måste vara sträng – under dödshot.

Kommer vi att kunna arbeta åt oss själva?

Vi har haft deserteringar ur armén och även på arbetsfronten: du arbetade åt kapitalisten, arbetade åt utsugaren, och det är begripligt att du arbetade dåligt, men nu arbetar du åt dig själv, för arbetar- och bondemakten. Kom ihåg att frågan gäller om vi skall förmå att arbeta åt oss själva, ty annars – jag upprepar det – kommer vår republik att gå under. Och vi säger som vi sade i armén, att antingen måste alla som ville krossa oss bli krossade, och där kommer vi att använda de hårdaste disciplinära åtgärder, eller också räddar vi landet och kommer vår republik att överleva.

Det är sådan vår linje måste vara, det är därför (bland annat) som vi behöver den nya ekonomiska politiken.

Ta hand om folkhushållet, allesammans! Vid er sida kommer det att finnas kapitalister, vid er sida kommer det att finnas även utländska kapitalister, koncessionärer och arrendatorer, de kommer att pressa ut hundratals procent i profiter, de kommer att berika sig runt omkring er. Låt dem berika sig, så lär ni er under tiden ekonomi av dem, och först då kommer ni att kunna bygga upp en kommunistisk republik. Eftersom det är nödvändigt att snabbt lära sig saker är all slapphet ett stort brott. Och denna utbildning, en tung, kärv och ibland rentav grym utbildning, måste ni ge er in på, eftersom det inte finns någon annan utväg.

Ni måste komma ihåg att vårt sovjetland, utarmat efter många års prövningar, inte är omgivet av något socialistiskt Frankrike eller något socialistiskt England, som med sin höga teknik och sin utvecklade industri skulle kunna hjälpa oss. Nej! Vi måste komma ihåg att hela deras högutvecklade teknik, hela deras högutvecklade industri nu tillhör kapitalisterna, som motarbetar oss.

Vi måste komma ihåg att vi antingen måste spänna våra krafter hårt i det dagliga arbetet eller oundvikligen gå under.

På grund av de nuvarande omständigheterna utvecklas hela världen snabbare än vi. Samtidigt som den kapitalistiska världen utvecklas vänder den all sin styrka mot oss. Det är så frågan står! Det är därför vi måste ägna särskild uppmärksamhet åt denna kamp.

Okultiverade som vi är kan vi inte framkalla kapitalismens undergång genom ett frontalangrepp. Med en annan kulturnivå kunde vi ha löst uppgiften mer direkt, och andra länder kommer kanske att lösa den på det sättet, när det blir deras tid att bygga upp kommunistiska republiker. Men vi kan inte avgöra frågan på direkt väg.

Staten måste lära sig att bedriva handel på ett sådant sätt att industrin tillgodoser bönderna, att bönderna genom handel tillgodoser sina behov. Vi måste se till att varje arbetande människa satsar sina krafter på att stärka arbetar- och bondestaten. Endast då kan en storindustri skapas.

Detta medvetande måste tränga ut till massorna, och inte bara tränga ut till dem, utan också stärkas i praktisk handling. Det är, säger jag, detta som dikterar uppgifterna för Centrala politiska upplysningsavdelningen. Efter varje djupgående politisk omvälvning behöver folket mycket tid på sig för att smälta denna omvälvning. Och då gäller frågan huruvida folket tagit till sig de lärdomar det har fått. Det är djupt beklagligt att denna fråga kan besvaras med ett nej. Hade det förhållit sig på det sättet, så skulle vi mycket snabbare och mycket genare ha nått fram till att bygga upp en storindustri.

Efter att ha löst uppgifter att genomföra världens största politiska omvälvning står vi nu inför andra uppgifter, kulturella uppgifter, som kan kallas ”små angelägenheter”. Vi måste smälta denna politiska omvälvning, göra den begriplig för befolkningens massor och se till att denna politiska omvälvning inte bara förblir en deklaration.

Föräldrade metoder

På sin tid behövdes dessa deklarationer, uttalanden, manifest och dekret. Nu har vi tillräckligt med sådana. På sin tid var dessa saker nödvändiga för att visa vilket, hur och vad vi ville bygga upp, vilka nya och hittills aldrig skådade saker vi eftersträvade. Men kan vi fortsätta med att visa folket vad vi vill bygga upp? Nej, det kan vi inte! Även en vanlig arbetare kommer i så fall att håna oss. Han kommer att säga: ”Vad är det för mening med att hela tiden visa vad du vill bygga upp – visa i handling att, du kan konsten att bygga! Kan du inte det, så går vi inte med dig, utan du kan dra åt helvete!” Och han skulle ha rätt.

Den tid är förbi, då det gällde att politiskt skissera de stora uppgifterna, och den tid är inne, då de måste genomföras i praktiken. Nu står vi inför kulturella uppgifter, uppgiften att smälta de politiska erfarenheterna, som måste och kan omsättas i praktiken. Antingen går sovjetmaktens alla politiska vinningar förlorade, eller också lägger vi en ekonomisk grund under dem. Den har vi inte idag. Just detta måste vi ta itu med.

Uppgiften att höja kulturnivån hör till de mest angelägna. Och det är en uppgift för de politiska upplysningsavdelningarna, om de skall förmå bidra till den ”politiska upplysning” de valt att ha i sin benämning. Att lägga sig till med en benämning är inte svårt, men hur ligger det till med genomförandet? Låt oss hoppas att vi efter denna kongress får exakta uppgifter om detta. Vi har en kommission för analfabetismens avskaffande som bildades den 19 juli 1920. Innan jag kom till kongressen läste jag med avsikt det motsvarande dekretet. Allryska kommissionen för analfabetismens avskaffande ... Inte nog med det, utan – Utomordentliga kommissionen för analfabetismens avskaffande. Låt oss, hoppas att vi efter denna kongress får uppgifter om vad som har gjorts på detta område och i vilka guvernement, och att vi får en exakt redovisning. Men redan den omständigheten att det har måst tillsättas en utomordentlig kommission för analfabetismens avskaffande bevisar att vi är (hur skall jag uttrycka det så milt som möjligt?) ett slags halvildar, ty i ett land där människorna inte är halvilda skulle det vara nesligt att tillsätta en utomordentlig kommission för att avskaffa analfabetismen – där avskaffas analfabetismen i skolor. Där finns hyggliga skolor, och där får man lära sig. Lära sig vad? Jo, allra först att läsa och skriva. Men om denna elementära uppgift inte är löst är det löjligt att tala om en ny ekonomisk politik.

Det största undret

Vad kan det bli tal om för ny politik? Gud give att vi på något sätt klarar oss med den gamla, om vi måste tillgripa extraordinära åtgärder för att avskaffa analfabetismen. Det är uppenbart. Men ännu uppenbarare är att vi har åstadkommit underverk såväl på det militära området som på andra. Det största undret av alla, tror jag, skulle vara om själva kommissionen för analfabetismens avskaffande blev avskaffad. Och att det inte kom fram sådana förslag, som jag här har hört, om att avskilja sig från folkkommissariatet för upplysning. I så fall, om ni tänker efter, så kommer ni att hålla med om att det skulle bli nödvändigt att tillsätta en utomordentlig kommission för avskaffande av vissa dåliga förslag.

Men inte nog med det. Det räcker inte med att avskaffa analfabetismen, utan vi måste dessutom bygga upp en sovjetisk ekonomi, och då kommer man inte långt med enbart läs- och skrivkunnighet. Vi måste lyfta kulturen till en mycket högre nivå. Varje människa måste ha praktisk nytta av att kunna läsa och skriva, hon måste ha något att läsa, hon måste ha tidningar

och propagandabroschyrer, som måste spridas på rätt sätt och nå ut till folket, så att de inte försvinner på vägen och högst hälften av dem blir lästa, medan resten används till ett och annat på kanslierna och kanske inte ens en fjärdedel når ut till folket. Vi måste lära oss att utnyttja de knappa resurser vi har.

Det är därför som det i samband med den nya ekonomiska politiken är nödvändigt att oförtrutet föra fram tanken, att politisk upplysning kräver att kulturnivån höjs till varje pris. Vi måste se till att läs- och skrivkunnigheten bidrar till att höja kulturnivån, att bonden får möjlighet att använda läs- och skrivkunnigheten till att förbättra sitt jordbruk och sin stat.

De sovjetiska lagarna är mycket bra, eftersom de ger alla en möjlighet att bekämpa byråkrati och formalism, en möjlighet som inte en enda kapitalistisk stat ger arbetaren och bonden. Men utnyttjas den möjligheten? Nästan ingen gör det! Och det gäller inte bara bonden, utan en stor procent av kommunisterna förmår inte heller utnyttja de sovjetiska lagarna för att bekämpa formalism och byråkrati eller en sådan sant rysk företeelse som mutor. Vad hindrar kampen mot denna företeelse? Våra lagar? Vår propaganda? Tvärtom! Det finns hur många lagar som helst skrivna! Varför har vi då ingen framgång i denna kamp? Jo, därför att det inte går att föra den med enbart propaganda, och den kan slutföras endast om folkmassorna själva hjälper till. Minst hälften av våra kommunister förmår inte kämpa, för att inte tala om dem som hindrar kampen. Nittionio procent av er är faktiskt kommunister, och ni vet att vi nu mot dessa sistnämnda kommunister genomför en operation, som kommissionen för rensning av partiet håller på med, och det finns hopp om att vi kommer att avlägsna 100 000 ur partiet. Somliga säger att det blir 200 000, och det antalet tycker jag bättre om.

Jag hoppas mycket på att vi ur partiet skall driva ut mellan 100 000 och 200 000 medlemmar, som har nästlat sig in i partiet och som inte bara är oförmögna att bekämpa formalismen och mutorna, utan också hindrar kampen mot detta.

Uppgifter för de politiska upplysningsarbetarna

Att vi rensar ut ett eller två hundra tusen ur vårt parti blir bara till nytta, men det är ändå en försvinnande liten del av vad vi måste göra. De politiska upplysningsavdelningarna måste satsa hela sitt arbete på detta. Analfabetismen måste bekämpas, men enbart läs- och skrivkunnighet räcker inte heller, utan det behövs en kultur som lär oss att bekämpa formalism och mutor. Det är en pestböld som inte går att läka med några som helst militära segrar eller politiska omdaningar. Till själva sin natur är pestbölden sådan att den inte kan läkas med militära segrar och politiska omdaningar, utan den kan läkas endast genom att kulturnivån höjs. Och den uppgiften faller på de politiska upplysningsarbetarna.

De politiska upplysningsarbetarna får inte uppfatta sina uppgifter ämbetsmannamässigt, vilket också ofta kan iakttas, när det undras om inte representanter för guvernementens politiska upplysningsavdelningar borde tas med i guvernementens ekonomiska konferenser. Ursäkta att jag säger det, men ni skall inte tas med någonstans, utan ni skall lösa era uppgifter som vanliga enkla medborgare. När ni kommer med i en institution blir ni byråkratiserade, men om ni har med folket att göra och upplyser det politiskt, kommer erfarenheten att säga er, att det inom ett politiskt upplyst folk inte förekommer mutor, mutor som nu finns överallt. Ni kommer att bli tillfrågade: hur skall man göra för att det inte skall förekomma några mutor, för att den-och-den i en exekutivkommitté inte skall ta mutor, kan ni lära oss hur vi skall sätta stopp för det? Och om de politiska upplysningsarbetarna då säger att ”det inte hör till vårt departement” och ”det har getts ut broschyrer och proklamationer i denna fråga”, så kommer folket att säga till er: ”Ni är dåliga partimedlemmar, det hör visserligen inte till ert departement och för den skull finns arbetar- och bondeinspektionen, men ni är ju också samtidigt partimedlemmar”. Ni har tagit benämningen politiska upplysningsarbetare. När ni tog den

benämningen blev ni varnade: hovera er inte för mycket med benämningen, utan ta en enklare benämning. Men ni ville ha politisk upplysning i benämningen, och den, benämningen innehåller mycket. Ni kallar er ju inte människor som lär folket ABC, utan ni har valt benämningen politiska upplysningsarbetare. Man kanske säger till er: ”Det är mycket bra att ni lär folket läsa, skriva och bedriva en ekonomisk kampanj, allt detta är mycket bra, men politisk upplysning är det inte, eftersom politisk upplysning innebär att sammanfatta allting.”

Propaganda mot barbariet och mot en sådan pestböld som mutorna bedriver vi, och jag hoppas att ni också gör det, men politisk upplysning är något mycket mer än denna propaganda – den innebär praktiska resultat, den innebär att lära folket hur dessa skall uppnås och att vara ett föredöme för andra, inte som medlemmar av en exekutivkommitté utan som vanliga medborgare vilka, såsom politiskt mer upplysta än andra, inte bara är i stånd att skälla på all formalism – sådant förekommer vitt och brett hos oss – utan också visa hur detta onda i praktiken skall besegras. Det är en mycket svår konst, och utan en allmän höjning av kulturnivån, utan att arbetar- och bondemassorna görs mer kultiverade än de nu är, går det inte att lösa den! Och det är denna de politiska upplysningsavdelningarnas uppgift som jag främst skulle vilja rikta uppmärksamheten på.

Jag skulle nu vilja sammanfatta allt jag har sagt och summera de praktiska uppgifter som guvernementens politiska upplysningsavdelningar står inför.

De tre huvudfienderna

Enligt min mening finns det tre huvudfiender som en medborgare nu står inför oavsett sin ämbetsroll och ämbetsuppgift och som den politiske upplysningsarbetaren står inför, om han är kommunist, och det är de flesta. De tre huvudfiender han står inför är följande: den förste fienden är den kommunistiska högfärden, den andre är analfabetismen och den tredje är mutorna.

Den förste fienden – den kommunistiska högfärden

Den kommunistiska högfärden består i att en person, som är med i det kommunistiska partiet och inte har rensats ut, inbillar sig att han kan lösa alla sina uppgifter genom kommunistiskt dekreterande. Så länge han är med i det styrande partiet och i någon statlig institution inbillar han sig med detta som grund att han är berättigad att tala om den politiska upplysningens resultat. På intet sätt! Det är bara: kommunistisk högfärd. Att lära sig ge politisk upplysning är vad saken gäller, men det har vi inte lärt oss, och vi har ännu ingen riktig linje härvidlag.

Den andre fienden – analfabetismen

Beträffande den andre fienden – analfabetismen – kan jag säga att så länge vi i vårt land har en sådan företeelse som analfabetism, är det alltför svårt att tala om någon politisk upplysning. Det är ingen politisk uppgift, det är en förutsättning för att man skall kunna tala om politik. En illitterat person står utanför politiken, han måste först lära sig ABC. Härförutan kan det inte finnas någon politik, härförutan finns det bara rykten, skvaller, sagor, fördomar, men ingen politik.

Den tredje fienden – mutorna

Om det slutligen förekommer en sådan företeelse som mutor, så kan det inte bli tal om politik. Då finns inte ens en ansats till politik, då går det inte att göra politik, eftersom alla åtgärder blir hängande i luften och inte leder till några resultat alls. Lagen gör bara saken värre, om den praktiseras under förhållanden, där mutor är tillåtliga och vanliga. Under sådana förhållanden går det inte alls att bedriva någon politik, ty en grundläggande förutsättning som skulle göra det möjligt att syssla med politik saknas. För att det skall vara möjligt att för folket skissera

våra politiska uppgifter, för att det skall vara möjligt att visa folkmassorna ”Se här vilka uppgifter vi måste försöka fullgöra!” (och det är vad vi borde göra!), måste vi inse att det här krävs att massornas kulturnivå höjs. Härförutan kan vi inte fullgöra våra uppgifter.

Skillnaden mellan militära och kulturella uppgifter

En uppgift inom kulturen kan inte lösas så snabbt som politiska och militära uppgifter. Det är nödvändigt att inse att förutsättningarna för framsteg nu inte är de rätta. Politisk seger kan vinnas inom några veckor i en tid av akut kris. I ett krig kan man segra inom några månader. Men inom kulturen går det inte att segra på så kort tid, här behövs till följd av sakens själva natur en längre tid, och denna längre tid måste man anpassa sig efter, planera sitt arbete och ge prov på största envishet, ihärdighet och metodik. Utan dessa egenskaper är det omöjligt att ens ta itu med politisk upplysning. Och det enda måttet på den politiska upplysningens resultat är om ekonomin förbättras. För att vi skall kunna undanröja mutorna, som frodas i analfabetismens jordmån, måste vi inte bara avskaffa analfabetismen, utan det krävs också att vår propaganda, våra handledningar och broschyrer anammas av folket i praktiken och att resultatet blir att folkhushållet förbättras.

Så ser de politiska upplysningsavdelningarnas uppgifter ut i samband med den nya ekonomiska politiken, och jag vill hoppas att vi här tack vare denna kongress skall ha större framgång.

Vtoroj Vserossijskij siezd politprosvetov, Bjulleten siezda, nr 2, den 19 oktober 1921

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 44, s 155-175